

la giden Haçlı kuvvetlerinin önemli bir kısmı Bârî Limanı'ndan yola çıktı. Bu tarihlerden sonra şehir önce Sforzalar'ın, daha sonra da Napoli Krallığı'nın eline geçti. 1480'de gerçekleştirilen Otranto Seferi sırasında Türk donanmasının buraya yöneleceği haberi etrafta uzun süre dolaştı.

Halen yaklaşık yarım milyon nüfusu bulunan şehir Puglia bölgesinin merkezi olup İtalya genelinde önem taşıyan petrol rafinerilerine, petrokimya tesislerine, bir termik santrale ve özellikle unlu mâmulilerin ağırlık taşıdığı çeşitli gıda maddeleri sanayiine sahiptir. Şehirde bir arkeoloji müzesi ve bilhassa kütüphanesinin zenginliğiyle ünlü bir üniversite bulunmakta ve burada bir İslâm araştırmaları merkezi ile bir Doğu dilleri bölümü açılması için girişimler sürdürülmektedir. Doğu dünyası ile temaslarını kesmeyen Bârî'de 1930'dan beri Doğu Akdeniz Fuarı (Fiera di Levante) adını taşıyan bir fuar kurulmakta ve ülkemizin de katıldığı bu milletlerarası fuarda sanayi maddeleri sergilenmektedir. II. Dünya Savaşı sırasında burada Türkiye Cumhuriyeti'nin bir konsolosluk açılmışsa da ömrü uzun olmamıştır.

BİBLİYOGRAFYA :

Belâzürî, *Fütûh*, s. 236; İbnü'l-Esir, *el-Kâmil*, VI, 520-521; Mohamed Talbi, *L'Emirate Aglabide 184-296/800-909*, Paris 1966, s. 451-459, 479-484; Aziz Ahmad, *A History of Islamic Sicily*, Edinburgh 1975, s. 18-20; Runciman, *Haçlı Seferleri Tarihi*, I, 34, 45, 49; F. Gabrieli — U. Scerrato, *Gli Arabi in Italia*, Milano 1979, s. 109-131, 620, 707-708, 710-711; A. Cuciola — D. Morelli, *The Urban Development of Bari*, Bari 1984; V. A. Melchiorre, "La Moda pugliese fra medioevo ed età moderna", *Bari Economica*, sy. 4, Bari 1988, s. 27-37; A. Pertusi, "Ai conini tra religione e politica. La contesa per le reliquie di S. Nicolo tra Venezia, Bari e Genova", *Quader ni Medievali*, sy. 5, Bari 1978, s. 6-56; "Bari", *EAm*, III, 236-237; M. T. A. Nattali, "Bari", *EBr*, III, 162-163.

MAHMUT H. ŞAKIROĞLU

BÂRİ'

(البَارِي)

Allah'ın isimlerinden
(esmâ-i hüsnâ) biri.

Kelimenin kökü olan *ber'*, *bür'* veya *bürü'* "yaratmak" mânasına geldiği gibi "hastalık, kusur ve ayıp türünden olup insana hoş gelmeyen şeylerden uzak bulunmak; borç ve zimmetten beri olmak anlamlarına da gelir. Bârî isminin "yontmak, tesviye etmek" anlamındaki *beriy* kökünden türemiş olması da muhtemel-

Bârî'den
bir görünüş -
İtalya

dir. Ber' kökünden türemiş olduğu takdirde bâri' "yaratıcı, maddesi ve modeli olmadan icat eden; sıfatlarında yaratılmışlara benzemekten beri olan; birçok farklılıklarına rağmen evrenin bütün parçalarını âhenksizlik ve düzensizlikten uzak olarak meydana getiren; hiçbir borç ve zimmet altında bulunmayan, bütün nimetleri bir lutf olarak veren" mânalarını taşır. Bery kökünden türemiş olduğu takdirde ise "yaratılmışları sağlıklı ve dengeli hale koyan" anlamına gelir. Nitekim İnfîtar sûresinin bir âyetinde (82/7) insan yaratılışının bu özelliğine temas edilmektedir. Âlimler, Haşr sûresinin son âyetinde (59/24) yaratmakla ilgili olarak yer alan *hâlik*, *bârî'* ve *musavvir* isimleri arasındaki mânâ farkını şöyle belirtmişlerdir: Hâlik "yaratılacak şeyin bütün ayrıntılarını bilip takdir eden" (bir anlamda projelendiren), bâri' "onu fiilen meydana getiren", musavvir ise "kendine has özelliklerini veren" dir (bk. Gazzâlî, s. 52-53). İbn Manzûr bâri' isminin daha çok canlıların yaratılması için kullanıldığını ve meselâ gökler ile yerin yaratılması anlamını vermek için ber' değil halk lafzının uygun düştüğünü kaydeder (*Lisânü'l-Ârab*, "br'e", md.). Fahreddin er-Râzî ise bâri' kelimesinin arazların değil cisimlerin yaratılışını ifade ettiğini söyler (*Tefsîr*, XXIX, 294). Halbuki Kur'an-ı Kerim'de ber' kökünden türeyen fiil, araz grubuna giren misibetlerin yaratılması mânasında Allah'a nisbet edilmiştir (bk. el-Hadîd 57/22).

Bârî' esmâ-i hüsnâdan olmak üzere Kur'an-ı Kerim'de iki yerde geçmekte, ayrıca fiil ve sıfat sigalarıyla "yaratmak, beri ve münezzeh olmak" mânalarında Allah'a nisbet edilmektedir. Esmâ-i hüsnâ hadisinde yer aldıktan başka (Tirmizî, "Da'avât", 82; İbn Mâce, "Du'â", 10) ber' ve bery köküne bağlı sözlük anlamlarıyla muhtelif hadislerde de kullanil-

miştir. Bârî' kelimesinin Hz. Peygamber tarafından İbrâniler'den alındığı ve bu kelimenin ayrıca özel bir mânada kullanılmadığı tarzında ileri sürülen iddia (bk. İA, I, 363) isabetli görünmemektedir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'de bu kelimenin çeşitli şekillerde Allah'a nisbet edilmiş olması yanında birbirinden farklı mânalarda Arapça'da da eskiden beri kullanılmamıştır. Vahye dayalı dinlerin ilâhî isim ve sıfatlarla ilgili açıklamaları arasında benzerlik bulunması ise tabiidir.

BİBLİYOGRAFYA :

Râgib el-İsfahânî, *el-Müfredât*, "br'e" md.; İbnü'l-Esir, *en-Nihâye*, "br'e" md.; *Lisânü'l-Ârab*, "br'e", "bry" md.leri; Fîrûzâbâdî, *el-Kâmûsü'l-muhtâ*, "br'e", "bry" md.leri; Wensinck, *Mu'cem*, "br'e" md.; M. F. Abdülbâki, *Mu'cem*, "br'e" md.; Mustafavî, *et-Taḥkîk*, "br'e", "bry" md.leri; İbn Mâce, "Du'â", 10; Tirmizî, "Da'avât", 82; Halîmî, *el-Minhâc*, I, 192-193; Bağdâdî, *el-Esmâ' ve's-sıfât*, vr. 66^b-67^a; Gazzâlî, *el-Maḥşadü'l-esnâ*, s. 52-53, 55-56; Zemahşerî, *el-Keşşâf*, I, 281; Fahreddin er-Râzî, *Tefsîr*, III, 80; XXIX, 294; a.mlf., *Levâmi'u'l-beyyinât*, s. 206-211; Beyzâvî, *Envârü't-tenzîl* (*Mecmû'â mine't-tefâsîr* içinde), İstanbul 1324 — Beyrut, ts. (Dâru İhyâi't-türâsî'l-Arabî), I, 126; Aynı, *Üm-detü'l-kârî*, Kahire 1392/1972, XX, 290; Suat Yıldırım, *Kur'an'da Ulûhiyyet*, İstanbul 1987, s. 256-257; D. B. Macdonald, "Allah", İA, I, 363.

BEKİR TOPALOĞLU

el-BÂRİ'

(البَارِ)

Arap dil âlimi Ebû Ali el-Kâli
(ö. 356/967)

tarafından hazırlanan Arapça sözlük.

Aslen Malazgirtli olan tanınmış âlim Kâli, garîbü'l-hadîse dair olduğu için *el-Bârî' fi garîbi'l-hadîs*, garîbü'l-hadîs luğat nevinden sayıldığı için de *el-Bârî' fi'l-luğâ* diye anılan bu eserini Kurtuba'da 339'da (950) telifine başlamıştır. 350 (961) yılından itibaren de kendisine Kur-